

ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE KONUSUNDA ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YAPILAN SEL KONTROLÜ UYGULAMA PROJELERİ

Ahmet KÜÇÜKDÖNGÜL - Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, Etüt ve Proje Daire Başkanlığı, Sel ve Çığ Projeleri Şube Müdürlüğü

ÖZET

Türkiye’yi tehdit eden tabii afetler arasında sel, depremlerin ardından 2. Sırada meydana gelmektedir. Ülkemiz coğrafi konum itibariyle gerek erozyon, gerekse küresel ısınma ve iklim değişikliğinin muhtemel tesirleri açısından hassas bir bölgede bulunmaktadır. Türkiye; topografik yapının yüksek ve engebeli oluşu, jeolojik yapı ve toprakların erozyona karşı duyarlılığı, yarı kurak iklim şartlarının karakteristik özelliklerinden dolayı, şiddetli sağanak yağışlar sebebiyle ekolojik açıdan erozyon ve sel felaketine oldukça kırılgan bir yapıya sahiptir. Türkiye’de sel felaketleri tabii afetler içerisinde en sık rastlanan ve ekonomik açıdan değerlendirildiğinde büyük kayıplara neden olan hadiseler arasında yer almaktadır. Özellikle ülkemizin birçok yerinde farklı iklim koşulları ve arazi yapılarında gözükmekte, can ve mal kayıplarına neden olmakta, ev ve iş yerlerini kullanılamaz hale getirmektedir. Son yıllarda ise iklim değişikliğinin etkileri ülkemizde de görülmekte ve sel baskınları ani ve daha şiddetli gerçekleşmektedir.

Sel ve taşkınların en önemli sebebi; havzanın üst kısımlarındaki su toplama bölgesinde toprak-su-bitki arasındaki tabii dengenin bozulmasıdır. Sel ve taşkınları önlemede en etkili ve kalıcı metod ise su toplama bölgesindeki bozulan tabii dengeyi yeniden tesis edecek tedbirlerin alınmasıdır (ÇEM, 2013).

Şiddetli ve ani yağışların arkasından su havzası içerisinde yüzeysel akışa geçen yağmur suları beraberinde katı materyal taşımaktadır. İçerisinde fazla miktarda katı materyal içeren yağış suları toplanarak büyük su kütleleri meydana getirir ve kontrolsüz bir şekilde yayılma gerçekleşir. Bu olaya sel denir. Taşkın ise sellerin birleşerek akarsu yataklarından taşması olayıdır. Yani sellerin engellenmesi durumunda taşkın olayının yaşanması da engellenecektir. Sel ve taşkın olayların kontrol altına alınması, meydana getireceği zararları azaltmak ve bu çalışmaların başlatılması ile sel konusunda ki tecrübelerin artırılması amacıyla; Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü tarafından 2013-2017 yıllarını kapsayacak şekilde “Yukarı Havza Sel Kontrolü Eylem Planı” uygulamaya konulmuştur.

2000-2012 yılları arasında 484 adet taşkın, 229 can kaybı ve 308.894 hektar alan su altında kalmıştır (DSİ). Eylem planı kapsamında 227 adet sel havzasında 4.155.201 hektar alanda çalışma yapılması planlanmıştır (ÇEM, 2013). Üst Havzalarda sel ve taşkınlarla mücadele için

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü tarafından model uygulama projeleri yapılacak. Orman Genel Müdürlüğü tarafından projelerin uygulaması gerçekleştirilecektir. DSİ Genel Müdürlüğü ise ana mecralarda çeşitli kontrol tedbirleri alacaktır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü erken uyarı sistemleri etkin bir şekilde kullanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sel, taşkın, su toplama havzası, model proje

KAYNAKLAR

ÇEM (2013) 2013-2017 Yukarı Havza Sel Kontrolü Eylem Planı

OSİB (2015) Erozyon ve Sel Kontrolü Uygulamalarında Dikkate Alınacak Hususlarla İlgili Rehber

AGM (1999) Erozyon Kontrolü Uygulamalarında Dikkate Alınacak Hususlar, Yayın No:14

Küçükdoğan A., 2015. Ülkemizde 2014 Yılına Kadar Yapılan Çölleşme Çalışmaları konulu dönem projesi, Haziran 2015, Ankara